

VOLKSBELANG

Jaargang 129 - nummer 8 - oktober 2008 - maandblad

Vrije markt onder druk

De financiële crisis is voor sommigen blijkbaar een gedroomde aanleiding om met een beschuldigende vinger naar de vrije markt en het liberalisme te wijzen. Vooral ter linkerzijde wordt gretig ingehakt op het liberalisme dat in één adem genoemd wordt met casino-kapitalisme en het ongebreidelde 'laissez-faire' van de bankiers. Op zijn zachtst gezegd

intellectueel erg oneerlijk. Een liberaal erkent wel de noodzaak van een efficiënte en slagvaardige overheid. Hij is overtuigd van de noodzaak van transparantie en toezicht op de markt om die goed te laten functioneren. Een vrije markt kan immers niet echt vrij zijn zonder adequate en efficiënte regelgeving en een overheid die daarop toeziet.

Maar de slinger kan ook niet naar de andere kant gaan, naar neo-marxistische recepten zoals de nationalisering van belangrijke ondernemingen en de retoriek voor een centraal geleide (financiële) markt. Deze recepten doden de creativiteit en de vrijheid van de mens.

Lees de beschouwingen op blz. 2, 8 en 9.

PIUS XII EN DE JODEN

Nederlander wil dat Dirk Verhofstadt zwijgt over zaligverklaring

/4

FILM

'Los', de Vlaamse film is terug

/5

BOEKEN

Bert Verhoye ontmoet God en Allah

/10

Het misbruik van de vrije markt

Wouter Bos spreekt over het einde van het neoliberale kapitalisme. Caroline Gennez zegt dat de liberalen nog altijd niet door hebben dat het neoliberalisme failliet is gegaan. Nu ja, we weten dat socialisten goed zijn in ideologische verdraaiingen. De indruk die zij nu willen wekken alsof het liberalisme verantwoordelijk is voor de financiële crisis van de jongste weken, getuigt van weinig intellectuele eerlijkheid en is wellicht bedoeld voor intern gebruik: om de slechte peilingen en de radeloosheid van 'links' te maskeren. De Vlaamse socialisten hebben een vijand nodig. En ze hebben die dankzij de geldcrisis gevonden: het liberalisme.

Wat hebben de liberalen van vandaag met neoliberalisme, met casino-kapitalisme te maken? Zoveel als Gennez met Lenin of Stalin. Als je onder neoliberalisme ten minste verstaat: de complete chaos, het *laissez-faire*, *laissez-passer* op economisch vlak. Liberalen kennen wel degelijk een belangrijke rol toe aan de overheid. Maar die rol moet goed afgelijnd zijn. En liefst niet te omvangrijk. De financiële sector valt onder een reglementering van de overheid. We kennen geen enkele liberaal die ooit iets anders heeft gezegd. Een andere kritiek luidt dat dit het einde is van het vrije marktsysteem. Kan best, maar we kennen niemand die een ander en beter systeem in zijn hoofd heeft. De markt heeft wel degelijk een sturing nodig. En ze kan tegelijk vrij zijn. Ze moet doorzichtig zijn, iedereen moet toegang hebben tot de markt. Wie de regels overtreedt, krijgt sancties. De schuld voor de finan-

ciële crisis bij de vrije markt leggen, is andermaal intellectueel oneerlijk. Ten derde: er zijn meer regels nodig? Neen, er zijn vooral betere regels nodig, beter toezicht op de financiële sector. Dit toezicht zou moeten gebaseerd zijn op vooruitziendheid en realisme. Dit is een belangrijke taak voor Europa want een financiële crisis kent, zoals we nu wel weten, geen grenzen. Maar Europa faalt. Er is geen deftig professioneel orgaan dat toezicht houdt. Nationalisme viert hoogtij. Elke land probeert zijn banken te beschermen. De Nederlanders weten daar alles over.

Het gevaar is groot dat politici vandaag maatregelen op korte termijn nemen en onder druk van de onrust en paniek de verkeerde beslissingen treffen. Ondanks de ernst van de crisis, zijn extreme reacties uit den boze. Wat moet, dat moet. Maar alle hoop stellen op nationalisering en drastisch overheidsingrijpen lost niets op. De overheid is niet de oplossing, misschien is zij in dit geval wel het probleem zelf. Wie de vrije markt wil overboord gooien, vergist zich. Het wordt tijd om nog eens te herinneren aan de vele voordelen van economische vrijheid en te wijzen op de gevolgen voor de mensheid van (collectivistische) systemen die de vrije markt in het verleden hebben onderdrukt.

De snelheid waarmee de regeringen vandaag met geld over de brug komen om de banken te redden, is verbazingwekkend. En de vraag rijst waarom er voor dit wel, en voor andere zaken niet even snel geld kan gevonden worden.

Denken we maar aan huisvesting, gezondheidszorg, armoedebestrijding of de goede werking van de staat. De situatie zegt veel over de macht van de privébankiers en de belangen van de staat in het grote kapitaal. Ze zijn zelfs zo groot en machtig geworden dat ze zelfs niet meer kunnen failliet gaan. Ondernemingen en bedrijven zijn van hen afhankelijk voor het verkrijgen van leningen. Spaarders en beleggers leggen hun vertrouwen in hun handen. En mensen die enkel leven van hun werk, zien hoe de winsten van de banken almaar stijgen. Geld komt op de eerste plaats, de mensen nadien. Dit brengt ons bij de verantwoordelijkheid. Er gaat geen week voorbij of ik krijg een telefoontje van een of andere bankinstelling die met goedkoop krediet leurt. In volle bankcrisis werd je elke ochtend wakker met een reclamespot van een of andere kredietinstelling. Het kon niet op. Is dit moreel nog te verantwoorden? Het wordt tijd dat we weer op een gezonde manier greep krijgen op deze 'misbruikers' van de vrije markt.

“In volle bankcrisis werd je elke ochtend wakker met een reclamespot van een of andere kredietinstelling. Het kon niet op.”

VOLKSBELANG

**wordt uitgegeven door
de vzw Liberaal Vlaams Verbond,
Stichting Vanderpoorten**

Verantwoordelijke uitgever:

**Bert Cornelis,
Kard. Mercierlaan 63, 3001 Leuven**

Hoofdredactie:

Bert Cornelis Bert@Reflexxtc.be

Vormgeving:

Ildé Cogen ildé.cogen@openvld.be

Secretariaat:

**Luc Pareyn - Liberaal Archief
Kramersplein 23 - 9000 Gent**

tel. 09/221.75.05 - fax:

09/221.12.15

www.liberaalarchief.be

luc.pareyn@liberaalarchief.be

Guy Vanhengel bij het LW

Brussel, sluitsteen van België

Guy Vanhengel, Brussels minister voor Financiën, Begroting, Externe Betrekkingen en Informatica kreeg een plaats in de grote 'dialoog tussen de gemeenschappen' die midden september van start ging. Brusselaar 'Vanhengel' zal er pleiten voor een betere financiering van het gewest.

'Brussel: zegen of vloek'. In de titel van de uiteenzetting van Vanhengel zit de paradox van de Belgische hoofdstad verrat: kosmopolitische stad van Vlaanderen, België en van Europa, motor van de Belgische economie, maar ook financieel noodlijdend, hoge werkloosheid en een institutioneel doolhof.

Vanhengel ziet het zo: 'Brussel is de sluitsteen van een boog die aan de ene kant uit de deelstaat Vlaanderen, aan de andere kant uit Wallonië bestaat. Neem de sluitsteen weg en de boog stort in.'

Vanhengel vroeg aan het LVV-publiek uitdrukkelijk meer aandacht voor Brussel in Vlaanderen. Daar overheerst nog altijd een negatief beeld van het gewest, een beeld dat vorm kreeg in de jaren tachtig. In de woelige communautaire jaren werd Brussel veelal als pasmunt gebruikt.

Maar dit beeld klopt niet meer met de werkelijkheid. Vanhengel: 'Brussel is van een francofoon en provincialistisch nest geëvolueerd naar een kosmopolitische stad. De tweede taal is het Engels, de derde het Nederlands. Brussel heeft de grootste naambekendheid van België in de wereld, bekender dan België zelf. We spreken van Brussels South, de luchthaven van Charleroi, Brussels North, de luchthaven van Deurne bij Antwerpen en Brussels Airport, de luchthaven van Zaventem. Brussel is een sterk merk. Ten derde: de tweedeling Franstalig-Neder-

Brussel is van een francofoon en provincialistisch nest geëvolueerd naar een kosmopolitische stad.

landstalig bestaat in de feiten niet meer. Als het land op springen staat, hangen zij massaal hun Belgische vlag uit. De bevolking is zo vermengd dat ze zich moeilijk tot een Vlaamse of Franstalige identiteit kan bekennen.' Een mozaïek, een lappendeken, zo ziet het hedendaagse Brussel eruit. Brussel vecht evenwel ook met de nadelen van een grootstad. Bijvoorbeeld de hoge werkloosheid. 'Daar schiet het bestuur duidelijk tekort', geeft Vanhengel toe. Er is een tekort aan opleidingen, vooral taalonderwijs. Bij jongeren heerst veel analfabetisme. Daar wijst hij met een beschuldigende vinger naar het Franstalig onderwijs dat door zijn elitaire opstelling veel jongeren afstoot. Zij komen dan terecht in de 'écoles poubelles', ronduit slechte scholen. Het Nederlandstalig onderwijs daarentegen bloeit als nooit tevoren. De Vlaams-Brusselse beleidsvoerders investeerden daarin de voorbije jaren dan ook heel sterk. Het openbaar vervoer is een tweede pijnpunt. 'We zijn te laat met de bouw van de metro begonnen', weet Vanhengel en een uitbreiding is wellicht niet meer te ontwijken. De huisvesting krijgt zware concurrentie van de Brusselse rand. Meer veiligheid, betere woningen en een fiscaal gunstiger regime hebben

een uittocht van vooral jongeren tot gevolg.

Om Brussel opnieuw zuurstof te geven is volgens Vanhengel dan ook een correcte financiering noodzakelijk. Investeringen in het openbaar vervoer, in het onderwijs, in de huisvesting. Bovendien heeft Brussel een belangrijke rol als hoofdstad van het land en van veel internationale publieke instellingen. En de kosten daarvoor kan Brussel niet alleen dragen. Vanhengel heeft ervoor gepleit dat het Brussels Gewest aanwezig zou zijn op de onderhandelingen over de staatshervorming. "Het Brussels Gewest is een geval apart, al was het maar omdat het een heel klein gewest is, volledig verstedelijkt en tweetalig. Hier besturen Vlamingen en Franstaligen samen en hebben we meestal ook twee petjes in de regering: de gemeenschapsbevoegdheden en gewestbevoegdheden. Brussel is het sluitstuk van de staatshervorming en draagt mee oplossingen aan om de staat verder te kunnen hervormen en bevoegdheden te kunnen overdragen aan gemeenschappen en gewesten. Als je de Brusselaars bij de dialoog niet betrekt, heb je een deel van het complexe Belgische institutionele geheel niet aan de tafel. Met alle gevolgen vandien."

B.C.

Waarom vergat de Paus de Joden?

Nederlander wil dat Dirk Verhofstadt zwijgt over Pius XII en de Holocaust

Dirk Verhofstadt, auteur van het zopas verschenen boek 'Pius XII en de vernietiging van de Joden', kreeg van een Nederlander via e-mail het vriendelijk verzoek zich niet langer te bemoeien met de zaligverklaring van Pius XII. Het was haast een bedreiging want de man in kwestie kondigde aan dat hij 'aangifte' zou doen tegen de auteur en het maar eens moest gedaan zijn om via leugens de Kerk te besmeuren. Verhofstadt wijkt niet. "Wel, ik moei mij er wél mee, want de man heeft als kerkelijk leider te weinig gedaan om de uitmoording van de Joden tijdens de tweede wereldoorlog te stoppen."

Vijftig jaar geleden, op 9 oktober 1958, stierf Pius XII, de meest besproken paus uit de wereldgeschiedenis. De katholieke kerk en vooral de Romeinen rouwden om het verlies van de man die Rome ongeschonden door de oorlog had geleid. En de Kerk was als instituut na de Naziterreur overeind gebleven. Maar ten koste van wat? Waarom ondernam de paus in de oorlog praktisch niets tegen de Jodenvervolgving, hoewel hij op tijd en exact op de hoogte was van wat er in de door Nazi-Duitsland bezette gebieden gebeurde?

Nu dat het Vaticaan er sterk over nadenkt om Pius XII zalig te verklaren, is de kwestie plots weer brandend actueel. Het boek

van Dirk Verhofstadt komt dus op het juiste moment. Het LVV vond de auteur bereid om tijdens een bijeenkomst zijn boek uitgebreid in een presentatie toe te lichten. De presentatie van Verhofstadt is nog indrukwekkender en vooral aanschouwlijker dan het boek zelf. Verhofstadt werkte ruim vijf jaar in alle stilte aan de kanjer die hij afleverde. Het boek bevat liefst 1042 voetnoten en een heel uitgebreide literatuurlijst. Hij verzamelde oneindig veel materiaal, gekend en ongekend. Het werk is geïllustreerd met pakkende foto's en documenten die vaak veel meer zeggen dan ellenlange teksten.

Zo worstelde hij zich door duizenden documenten, de *Actes et Documents du Saint Siège relatifs à la Seconde Guerre Mondiale*, de collectie documenten van het Vaticaan die tot nu toe een zij het onvolledig beeld geven van de houding van de Kerk. Onvolledig want niet alle documenten zijn tot op heden vrij te raadplegen. Verhofstadt had ook contacten met de man die in het Vaticaan de zaligverklaring voorbereidt: Pater Peter Gumpel. Via deze man vroeg het Vaticaan trouwens een exemplaar op van het boek van Verhofstadt.

Toeval of niet, maar in de week na het verschijnen van Verhofstadts boek, kondigde Paus Benedictus XVI aan dat de zaligverklaring best nog niet wordt uitgesproken. 'De tijd is er nog niet rijp voor', zo liet hij uitschijnen. Tot grote woede van pater Gumpel, want hij ziet zijn dossier onder het stof verdwijnen.

Terug naar de feiten. Verhofstadt bewijst haarfijn dat de kerkvader Pius XII heel goed op de hoogte moest zijn van de Jodenvervolgving. Overigens de hele Duitse

bevolking was perfect op de hoogte van de uitmoording in de concentratiekampen. Dirk Verhofstadt: "Op 22 maart 1933 gaf Heinrich Himmler zelfs een persconferentie om de opening van het kamp van Dachau aan te kondigen. Openlijker kan toch niet?". Er waren de rassenwetten, er was de *Kristallnacht* waar in 1938 een ware ravage in Joodse handelszaken werd aangericht. Er waren de openbare verkopen van de bezittingen van getransporteerde of vermoorde Joden. En er waren de brieven en foto's van Duitse soldaten gericht aan het thuisfront die vertelden over de uitroeiingen door de *Einsatzgruppen* achter het front.

Waarom deed de Paus niets? Verhofstadt geeft hiervoor een aantal redenen die in zijn conclusie zijn verrat: het ingebakken anti-semitisme van de Katholieke Kerk, het anti-communisme en de afkeer van het democratisch liberalisme. Dit laatste was zelfs bedreigender dan het bolsjewisme. Het Vaticaan koos dan ook resoluut voor totalitaire regimes die de kerkelijke belangen wilden steunen. Niet voor niets keurden in maart 1933 de katholieke partijen in Duitsland de machtigingswet goed waardoor Hitler zijn dictatuur kon uitbouwen. Precies de afkeer van communisme, socialisme en liberalisme is volgens Verhofstadt dan ook dé reden waarom Pius XII zo merkwaardig stil bleef toen de Joden werden gediscrimineerd, vervolgd, gedeporteerd en ten slotte vernietigd. Uiteindelijk beantwoordt Verhofstadt ook de vraag: 'Wie is verantwoordelijk?' Pius XII alleszins. Hij sprak niet fors genoeg en de bisschoppen gingen hun gang. Verhofstadt vindt het dan ook meer dan tijd dat de Kerk een gebaar stelt: 'Wil de Kerk verder aanspraak maken op enige vorm van morele autoriteit, dan moet ze eindelijk toegeven dat ze mee schuldig was aan tweeduizend jaar van Jodenhaat en dus ook aan de Holocaust.'

Bert CORNELIS

Dirk Verhofstadt, Pius XII en de vernietiging van de Joden. Uitg. Atlas/Houtekiet, 2008; 512 blz.; 29,95 euro.

Los: stevig Vlaams met een boodschap

Los, een verfilming van de gelijknamige roman van Tom Naegels, van Jan Verheyen, lokte in zijn eerste tien dagen al meer dan dertigduizend bezoekers naar de bioscoop. De film moet enkel Mamma Mia! laten voorgaan in de ticketverkoop. Volksbelang knoopt meteen opnieuw aan met een jarenlange traditie: filmbesprekingen.

Los is gebaseerd op de gelijknamige roman van Tom Naegels. De schrijver-journalist vertelt daarin over zijn idealen die botsen met de werkelijkheid, zijn verhouding met een asielzoekster en zijn grootvader, een rabiaat socialist, die euthanasie wil. Pepijn Caudron speelt de hoofdrol, naast onder meer Koen De Graeve, Sofie Van Moll, Jaak Van Assche en Stany Crets, en een ontluisterende en bloedmooie Sana Mouziane, de asielzoekster waar Naegels op verliefd wordt. De vorige film van Verheyen, *Vermist* uit 2007, klokte af op een totaal van 213.000 bezoekers.

Vlaams en degelijk

Eerst het verhaal: Vlaams en degelijk drama met een stevige portie humor, dat is *Los*. Wanneer een jonge journalist verliefd wordt op een asielzoekster, begrijpt hij dat mooie idealen nog iets anders zijn dan de maatschappelijke realiteit. Jan Verheyens Tom Naegels-verfilming moet je zien, al was het maar omdat dit verhaal je recht naar het hart gaat.

Tom Naegels, gewezen journalist van De Nieuwe Gazet (in de film 'De Gazet'), legt op een bijzondere manier in zijn gelijknamige roman de veranderingen in de samenleving bloot. In 1999 begon Naegels te werken als journalist bij De Nieuwe Gazet, de Antwerpse editie van Het Laatste Nieuws. Het eerste jaar coördineerde hij de cultuurpagina, daarna werd hij algemene reportageschrijver, gespecialiseerd in de langere, leuk geschreven, tong-in-wang reportage. 'Ik ben de chef zotten-van-de-dag van de redactie. Alle weirdo's met een project mag ik opbellen, interviewen, doen geloven dat we het echt belangwekkend vinden wat ze doen, en nee, dat we hen niet belachelijk zullen maken,' schrijft hij op zijn website. In de film worstelt hij voortdurend met zijn omgeving die zure oprispingen uit over vreemdelingen, op het racistische af. Hijzelf wil daar niet mee geïdentificeerd worden, maar komt ook zelf af en toe in dubbelzinnige toestanden terecht. Vooral omdat hij op een populaire (populistische?) krant werkt waar de kolommen gevuld worden met 'gebroken armen en benen', sensatie, criminaliteit en 'de zotten van de dag'. Naegels komt al gauw in conflict met zijn hoofdredacteur, magistraal vertolkt door Stany Crets, en geeft uiteindelijk op brutale wijze zijn ontslag. Het meest komt deze tegenstelling in de film tot uiting met een tweetal optredens van de Antwerpse groep 'The Strangers'. Hun

De confrontatie op de redactie van 'De Gazet': Stany Crets en Pepijn Caudron.

plat Antwerps dat de draak steekt met allochtonen die van de ziekenkas leven, wordt al gauw met racisme geïdentificeerd. Maar Naegels geniet er van.

Nooit voordien ontving een film van Jan Verheyen zo'n positieve recensies. De films van Verheyen van de voorbije jaren behaalden evenwel na hun eerste weekend een score die het resultaat van 'Los' na een hele week overstijgt. Dat 'Los' zijn eerste week met ongeveer 25.000 bezoekers afsluit, verbaast de filmmaker niet. "Ik was hier mentaal op voorbereid: dit is een ander soort film. 25.000 bezoekers is eigenlijk goed: de bioscoopmarkt staat zwak, en dit is nog altijd een derde beter dan 'Le Silence de Lorna' van de broers Dardenne in zijn eerste week", zegt hij in een Vlaamse krant.

Nu ja, Verheyen behandelt geen eenvoudige thema's: multiculturalisme en euthanasie. Het zijn uitersten die niet zo cool in de markt liggen. "Waar *Los* het over heeft, dat is niet sexy. Ook toen ik de kritieken las, dacht ik: *we have a problem*. Die andere film van mij die goede pers kreeg - *Alles moet weg* - werd mijn minst succesvolle. En er gaapt een kloof tussen filmcritici en gewone bioscoopbezoekers. Zij hebben zich vaak bedrogen gevoeld, en gaan gewoon naar de nieuwe Bruce Willis kijken", zo zegt hij nog in de media.

Van mond tot mond

Verheyen hoopt dat mond-tot-mondreclame de film sterk houdt. En zo is dat ook. Wie hem gezien heeft, zal er over praten en reclame maken. Zo voelt de film ook aan. "Zo begonnen 'Ben X' en 'Aanrijding in Moscou' na hun eerste week nog te stijgen", dixit de maker.

Los is ten slotte een typisch Antwerpse film. En Antwerpen is dan ook het decor. In deze stad speelt het multiculturele een belangrijke en een cruciale rol.

Bert CORNELIS

cast

Tom: Pepijn Caudron
Jonas: Koen De Graeve
Nadia: Sana Mouziane
Bob: Jaak Van Assche
Tinne: Sofie Van Moll
Lea: Karin Tanghe
Edgar: Stany Crets
Ali Ouhida: Youssel El Mousaoui

regie: Jan Verheyen

scenario: Bram Renders

producenten: Peter Bouckaert & Erwin Provoost (Eyeworks Film & TV Drama)

boek

Tom Naegels, *Los*. Uitg. Meulenhoff/Manteau, 2005.

Poma over de verlichting

Oud-minister Karel Poma publiceert binnenkort een boek over de Verlichting. Poma die geregeld bijdragen levert voor Volksbelang wil deze belangrijke filosofische periode opnieuw onder de aandacht brengen. Vooral omdat de grondslagen van de Verlichting nog altijd een belangrijk fundament vormen voor het hedendaagse liberalisme. Een boek om echt naar uit te kijken. Binnenkort bij uitgeverij Garant. Voorlopige werktitel: 'De lampen van de Verlichting'. **Reeds te bestellen op www.maklu.be**

Verhofstadt blijft populairste liberaal

Guy Verhofstadt blijft de populairste liberaal in Vlaanderen. Niet alleen buiten de partij, ook intern is hij de koploper. Verhofstadt mag dan wel het nationale politieke toneel hebben verlaten, voor de Vlaming blijft hij de numero uno (47 procent). Hij blijkt een stuk populairder dan Kris Peeters (40 procent) en Yves Leterme (38 procent). Althans volgens de laatste peiling van de VRT en De Standaard. Ook in de eigen Open Vld is Verhofstadt de nummer 1. Hij kreeg bij de voorbije bestuursverkiezingen van de partij voor het nationaal partijbestuur 9.673 stemmen van de partijleden. Meteen is Verhofstadt ondervoorzitter van Open Vld. Bart Somers werd eerder dit jaar herverkozen tot partijvoorzitter.

Eerste cahier van Prometheus

Prometheus, het liberaal kenniscentrum, heeft zijn eerste cahier voorgesteld met als titel "Het probleem van de niet-verzekerden in België". Hieruit blijkt dat bijna 500.000 mensen niet verzekerd zijn voor één van de grote risico's.

Met de cahiers probeert Prometheus een brede waaier aan thema's in kaart te brengen en op de publieke agenda te plaatsen. In deze studie gaat Prometheus dieper in op de problematiek van mensen die één of meerdere belangrijke verzekeringen mislopen. Dit zijn de brand- en natuurrampenverzekering, de familiale verzekering, de autoverzekering en de verzekeringen voor chronische zieken, mensen met een handicap en (ex-)kankerpatiënten. Prometheus brengt zo een belangrijke maar onbekende problematiek aan de oppervlakte.

Bij wijze van inleiding schetst de cahier in een eerste luik een beeld van de Belgische verzekeringsmarkt. Nadien bespreekt de studie uitgebreid de verschillende verzekeringsgebieden en de problemen die zich hier aanbieden. Vervolgens wordt er in een volgend hoofdstuk met een liberale bril naar de problematiek van de niet-verzekerden gekeken. Tot slot stelt Prometheus mogelijke oplossingen voor. De studie kan besteld worden bij Prometheus door overschrijving van 5 euro op rekeningnummer 310-0261273-41 met vermelding "Cahier niet-verzekerden".

Info: www.liberaalkenniscentrum.be

Liberaal Archief Julius Hoste jr. in beeld

Van de familie Hoste ontving het Liberaal Archief een tachtigtal interessante foto's van Julius Hoste jr. (1884-1954). De naam Hoste blijft vooral verbonden met de oprichting van het dagblad Het Laatste Nieuws, opgericht door vader Hoste en uitgebouwd door zijn zoon. Julius jr. speelde echter ook een belangrijke politieke rol. Zo werd hij, als extra-parlementariër, minister van Openbaar Onderwijs in de tweede regering-Van Zeeland (1936-1937) en bleef hij dit in de volgende regering-Janson (1937-1938). Net zoals tijdens de Eerste Wereldoorlog weken Hoste jr. en zijn gezin tijdens de Tweede Wereldoorlog uit naar het buitenland. De Eerste bracht hij door in Nederland, de Tweede in Engeland. Tijdens de Eerste gaf hij, samen met volksvertegenwoordiger Frans Van Cauwelaert, het weekblad

Vrij België uit. Tijdens de Tweede werd hij in februari 1942 staatsecretaris van Onderwijs in de regering die Hubert Pierlot in ballingschap gevormd had. Hoste hield over die bewogen jaren een dagboek bij (van december 1941 tot mei 1944), dat prof. dr. Harry Van Velthoven inleidde en annoteerde.

www.liberaalarchief.be

Een afrekening met de Modelstaat

Als ik aan de ingang van het Leuvens stadspark, aan de kant van de Tiensestraat passeer, kijk ik altijd even links naar boven. In Leuven is er maar één zo zichtbaar overblijfsel van het legendarische 'Mei '68'. Op de muur van een café waar indertijd het studentencafé 'Politica' was gevestigd, schilderde een student in de woelige jaren in witgekalkte letters 'BOERZWAS BUITEN'. In zeer progressieve spelling. Zoals het hoorde in die tijd. Dat opschrift vormt nu de cover van het boek 'Het spook van '68'. De ontsporing van een ideaal van de auteurs Wim Schamp (reclameman), Gust De Meyer (professor) en Frank Thevissen (ex-professor). Dit boek gaat in de regel niet over 'Mei '68'. Het is wel een aanklacht tegen de 'perceptiecommunicatie', een afrekening met de 'Modelstaat België' en een pleidooi voor kleinere kieskringen.

"Verboden te verbieden!" Dat was zo wat het devies van '68, tegen de onverdraagzaamheid en repressieve rechterzijde. Veertig jaar later wordt er echter meer verboden dan ooit. Veroordelingen en torenhoge boetes vallen de euvele overtreders van de nieuwe verbodswetten, in regel de kleine man, ten deel. Dit is de leidraad van het boek van het trio Schamp, De Meyer en Thevissen. Daarin blikken ze kritisch en vlijmscherp terug op de erfenis van mei '68.

Regelneverij

"Die erfenis werd verkracht door de regelneven die vandaag onze maatschappij controleren en die - niet toevallig - de erfgenamen zijn van '68", zegt Wim Schamp. Vandaar dat de geest van '68 een spook is geworden.

Niet toevallig koos het drietal Herman De Croo om het boek in de federale Kamer, met receptie, voor te stellen. Met heel wat belangstelling, van alle politieke partijen. De Croo werd in 1968 voor het eerst verkozen als Kamerlid en omschreef het boek bij de presentatie als "boeiend en stout". 'Boeiend', omdat het vele facetten van de zogenaamde 'regelneverij' van vandaag belicht. 'Stout' omdat het afrekent met het zogenaamde 'correcte denken'. "Ordenen,

schematiseren, reglementeren, controleren, domineren en op het eind van de rit verbieden en bestraffen, het zit in de genen van de voormalige apostelen van Trotski en Mao", zo zei Schamp.

Hoewel de drie auteurs in de inleiding uitdrukkelijk vermelden dat hun boek geen uiting is van ergernis of frustratie, kunnen we ons niet van de indruk ontdoen dat er in het boek tussen de lijnen enkele niet mis te verstane afrekeningen worden gepresenteerd. We geven er maar een paar.

Mao en de NPC

De Nieuwe Politieke Cultuur (afgekort in die tijd: 'NPC'): het fanatisme waarmee de NPC-strijders hun missie ter hand namen, moest in niets onderdoen voor de blinde ijver waarmee de Rood-Gardisten van 'voorzitter Mao' in 1968 de 'Grote Culturele Revolutie' doorvoerden.

Of het correcte denken van de media: 'Gedreven door politieke correctheid mag bijvoorbeeld werkelijk crimineel gedrag van allochtonen niet meer bij naam genoemd worden, wordt het gebagatelliseerd of moet het minstens vergezeld gaan van een vergoelijkende verklaring.'

Het deel van Frank Thevissen is een regelrechte afrekening met de Modelstaat. De Modelstaat omschrijft Thevissen als het 'Land van Nooit', een perceptiestaat, 'een politiek krammikkige staat'. 'In de Modelstaat worden journalisten verkozen tot marketeer van het jaar, worden politici benoemd tot docenten aan universiteiten, wordt onderzoek journalistiek, in plaats van onderzoeksjournalistiek en krijgen politici merkadviezen die vroeger enkele voor waspoederfabrikanten waren weggelegd' Thevissen rekent af met de 'mediatieke realiteit van de Modelstaat'. Megaministerraden, Tien Werven, een onophoudelijke communicatiestroom, veel ideeën en plannen.

De politiek die zich blind staart op poppolls en bedenkelijke peilingen die politieke carrièreplanning en politieke strategie beïnvloeden. Thevissen: 'De huidige generatie politici is op een obsessionele wijze bezig met imago, communicatie en 'het halen van een goede pers.'

Man en paard

Thevissen rekent af met de politici die volgens hem 'De Stemmenkampioen', de peiling van Het Laatste Nieuws, uit de ether haalden. Hij noemt man en paard, schetst haarfijn de achtergronden.

'Omdat ze de realiteit van de uitslag niet meer onder ogen wilden zien.' Maar kritiek is niet op zijn plaats, want al wie kritiek levert, wordt gecatalogiseerd als 'verzuurd, conservatief en gesloten'. Het vrijblijvend toekomstdenken zint Thevissen duidelijk niet: 'De Modelstaat heeft zo op een populistische en verkleuterende manier de samenleving verdeeld in 'de goeden' en 'de slechten'.

Schamp sluit het boek met een pleidooi voor een nieuw kiessysteem. Ook dat is een afrekening geworden met Paars. De keshervorming van Verhofstadt I ging (dus) verder dan de hervormingen waartoe de regeringen Dehaene zich hadden laten leiden. De provinciale kieskringen maakten brutaal komaf met de historische en op herkenbare regio's geënte kiesarrondissementen. En Schamp lost zelfs het aloude probleem Brussel-Halle-Vilvoorde op. Het betwiste arrondissement wordt volgens zijn systeem opgedeeld in twintig kiesdistricten. Lekker, gezellig, dicht bij de burger. Dat niemand voordien op dit idee kwam.

Bert CORNELIS

Wim Schamp, Gust De Meyer, Frank Thevissen, 'Het spook van '68. De ontsporing van een ideaal'. Uitg. Pelckmans; 223 blz.; 19,50 euro.

Het failliet van het libertarisme

De financiële crisis die hard kwam overwaaien uit de Verenigde Staten brengt een belangrijk en noodzakelijk ideologisch debat op gang. Het roept wezenlijke vragen op, zoals hoe we onze samenleving inrichten, welke waarden daaraan ten grondslag liggen en hoe we de financiële markten organiseren. De vraag wordt gesteld welk wereldbeeld de beste garantie voor welvaart en welzijn van éénieder biedt? Dit debat is fundamenteel en raakt de kern van ons menszijn.

De huidige financiële crisis werd in eerste instantie aangewakkerd door een crisis op de Amerikaanse huizenmarkt. Bij gebrek aan adequate regelgeving bij het afsluiten van kredieten kwamen tal van banken in de problemen toen een groot deel van hun klanten er niet meer in slaagden de leninglast te dragen en bovendien de prijs van de huizen devalueerde. Het wantrouwen op de markt zette een sneeuwbal in werking die vandaag ook in Europa belandde.

De actualiteit van de afgelopen weken verleidde bijvoorbeeld Rudy De Leeuw

(ABVV) en Meryem Kacar (Groen!) ertoe het liberalisme als oorzaak van de crisis aan te wijzen. Ten onrechte, de huidige Amerikaanse financiële malaise legt vooral het failliet van het zogenaamde "libertarisme" bloot en niet dat van het liberalisme.

Het libertarisme verwerpt per definitie elke overheidsinterventie. Het staat een ongebreidelde vrijheid voor en hecht een blind geloof in een absoluut vrije werking van maatschappelijke en financiële krachten. Het libertarisme staat evenwel haaks op het liberalisme. Een

"Een liberaal erkent de noodzaak van een efficiënte en slagvaardige overheid."

liberaal erkent immers wel de noodzaak van een efficiënte en slagvaardige overheid. Liberalen zijn net overtuigd van de noodzaak van transparantie en toezicht op de markt om die goed te laten functioneren. Een vrije markt kan immers niet echt vrij zijn zonder adequate en efficiënte regelgeving en een overheid die daarop toeziet.

Als overtuigde liberalen verzetten we ons zelfs met klem tegen de profetie van het marktfundamentalisme en het principe van een absolute vrijheid. Het liberalisme keert zich ons inziens tegen het dogmatisme van libertariërs die elke structurele verantwoordelijkheid ten aanzien van de medemens negeren.

Echter dient evenzeer ingegaan te worden tegen de plotse roep naar neo-marxistische recepten zoals de nationalisering van belangrijke ondernemingen

en de retoriek voor een centraal geleide (financiële) markt. Deze recepten doden de creativiteit en de vrijheid van de mens en leiden, net als het libertarisme, tot rampzalige excessen ten koste van de burger. Daar hebben we in de loop van de geschiedenis voldoende voorbeelden van gezien.

Het gevaar van een gebrek aan overheid is evenwel hetzelfde als deze van een totaal dominerende, alomvattende overheid. In 1989 zagen we het failliet van de centraal geleide economie en in 2008 zien we voor de tweede maal in de recente geschiedenis (na de crash van de jaren '30 van de 20e eeuw) het failliet van het libertarisme.

Het komt er de komende maanden en jaren dan ook op aan om vanuit de overheid voldoende grendels in te bouwen om de vrije markt te waarborgen en goed te laten functioneren. Een efficiënte kartel- en mededingingswetgeving is daarbij essentieel, net als een efficiënte

wetgeving inzake consumentenkrediet en voldoende transparantie over de financiële situatie van beursgenoteerde ondernemingen (inclusief de lonen van het topmanagement). Verder dient het toezicht op het bank- en financieelwezen voldoende sterk te zijn (bij voorkeur op Europees niveau) om tijdig te kunnen ingrijpen indien zich op de financiële markten scheeftrekkingen voordoen die op termijn de markt kunnen verstoren. Vrijheid betekent ook dat men verantwoordelijkheid neemt ten aanzien van anderen en de samenleving. Dat is de essentie van het liberalisme én niet – zoals diens tegenstanders voorhouden – de absolute vrijheid om zich te verrijken ten koste van alles en iedereen.

**Mathias De Clercq en
Egbert Lachaert**

www.liberales.be

De financiële toestand die vandaag de wereld in bedwang houdt, is in grote mate het gevolg van overheidsingrijpen in de monetaire markt. Geldcreatie, wat een elementair gegeven is van het financiële systeem waar we nu in leven, is de oorzaak van de golven van hoog- en laagconjunctuur waar we nu al een eeuw mee worden geconfronteerd. Niet toevallig werd de Federal Reserve opgericht in 1913; niet toevallig beleefden we onze eerste boom in de golden twenties, maar tevens de grootste financiële ineenstorting ooit slecht 15 jaar na de oprichting van die Federal Reserve.

Financiële crisis, financiële grap

Vandaag is de situatie niet anders, de centrale banken hebben de zeepbel van 2001 kunnen uitkopen door gedurende jaren de rente zeer laag te houden en op die manier extra geld in het systeem te pompen. Wat ze echter niet kunnen vermijden, is de extreme misallocatie in de markt die hierdoor ontstaat - hoofdzakelijk in de hypotheekmarkt en de bankwereld.

Belastingbetaler betaalt

Op enkele weken tijd heeft de Amerikaanse centrale bank 25, 88, 180, 200 en 120 miljard dollar in het systeem gepompt, om maar te zwijgen over het (voorlopig) mislukte plan ter waarde van 700 miljard dollar. Ook in België wordt dezelfde lijn doorgetrokken. Plots is er geen aandacht meer voor de begrotingsproblemen en worden Fortis en Dexia rijkelijk bediend door de Belgische belastingbetaler.

Een rechtstreeks gevolg van het financiële beleid van de laatste jaren is de crash van Fortis. De Belgische banktrots is niet zozeer de slechtste leerling van de klas, maar heeft de pech vooraan te staan in de rij. De bank werd met alle staatsgeweld genationaliseerd door de overheden van België, Nederland en Luxemburg. Zonder enig succes. De maandag daarop ging het aandeel van Fortis verder omlaag alsof er niets was gebeurd.

Een cruciale fout bij het overheidsbeleid van de afgelopen weken en maanden is de gelijkstelling van geld aan kapitaal. Wat de economie nu nodig heeft, is kapitaal, en niet zozeer geld. Kapitaal bestaat hoofdzakelijk uit spaargelden, maar is thans niets meer dan de som van de huidige middelen, vertrouwen, grondstoffen enzovoort. De Amerikaanse economie werd de laatste jaren vooral consumptiegericht gestuurd. Gezinnen spaarden niet meer door de abnormaal lage rente, maar consumeerden alles meteen op. Het gevolg was dat er geen kapitaal meer overbleef. Dit laatste pro-

“Het is slechts een kwestie van tijd vooraleer de volgende zware crisis zich aandient door de tentakels van de centrale banken.”

beerde men op te vullen door simpelweg extra dollarbiljetten bij te drukken, maar het ging van kwaad naar erger

Zoals Mugabe

Een onvermijdelijk gevolg is nu de implosie van het financiële systeem zelf. Waar we Mugabe verwijten dat hij Zimbabwe heeft opgezadeld met 11 miljoen procent inflatie en 80% werklozen, gaan we vandaag in dezelfde richting onder het mom van het *“bestrijden van een tijdelijke laagconjuncturele periode”*.

Om het te zeggen met de woorden van de voormalige voorzitter van de

Federal Reserve, Alan Greenspan; “This is the worst crisis I’ve ever seen” (dus erger dan ‘70 en dan black monday in ‘87); even later gevolgd door “...let’s recognize that this is a once-in-a-half-century, probably once-in-a-century type of event.” Greenspan verwijst hierbij duidelijk naar 1930.

Volledig in de lijn van de Oostenrijkse Economische school, met Nobelprijswinnaar Friedrich Hayek als bekendste auteur, keurt het Liberaal Vlaams StudentenVerbond Antwerpen het huidige monetaire beleid resoluut af. Dezelfde

bacteriën die het financiële systeem hebben verziekt, worden nu opnieuw gebruikt om het te genezen. Op korte termijn kan dit “ad hoc”-beleid van de overheid misschien renderen om de beursgang te redden (en zelfs dat lijkt voorbarig), maar op lange termijn blijven de problemen zoals ze zijn. Het is slechts een kwestie van tijd vooraleer de volgende zware crisis zich aandient door de tentakels van de centrale banken. De ziekte zal op deze manier niet genezen.

**Liberaal Vlaams
StudentenVerbond Antwerpen**

BOEKEN

Bert Verhoye belandde als jong West-Vlaams journalistiek broekje op de redactie van De Nieuwe Gazet. Een anonieme en venerabele figuur is Verhoye nooit geweest. Als malloot vond hij wel vaker de voor hem zo urgente variatie op het wel eens monotone kantoorbestaan van de stadskrant. Door b.v. tijdens een serieus banket van de Dagen van de Vlaamse Gids (zaliger) met zijn kompaan Piet Pireyns een sketch op te voeren over twee mannen die op een ladder hun proletarische boterhammetjes zaten op te eten. Zijn grootste uitlaatklep is steeds de toneel- en cabaretwereld geweest. Verhoye leverde deze maand zijn eerste roman af. "Toen God spitte en Allah spon."

Bert Verhoye haalt weer uit

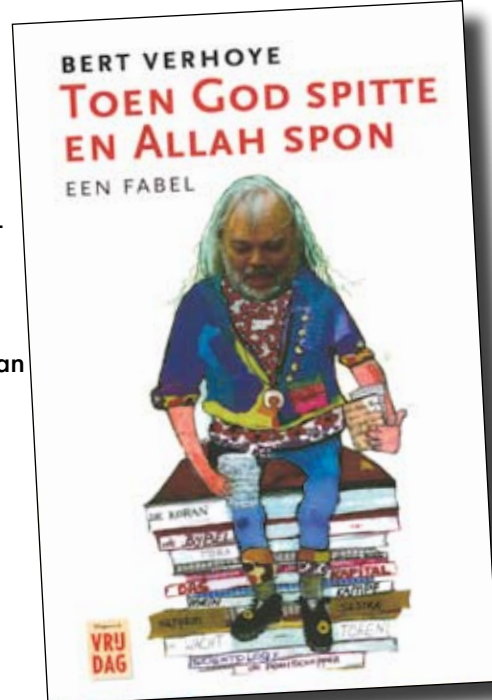
Al in de loop van de jaren 1970 ontwikkelde Verhoye een heel eigen stijl, tussen cabaret en revue in, gelardeerd met actuele doch (oorspronkelijk) zachttaardige kritiek: op de Belgische monarchie in 'Vive la république' en op de medische en maatschappelijke ethiek in 'The medicine show'. Zijn 'Some Player shoots again' vormde een kruistocht door de theaterliteratuur van alle tijden in ridiculiserende cabaretstijl. Wie Verhoye zegt denkt nu meteen aan de Zwarte Komedie: het theater/gezelschap waarvan hij nu al meer dan dertig jaar de hofleverancier en artistiek leider is. Begonnen in 1974 groeide de Zwarte Komedie uit tot een volwaardig gezelschap met hoogstandjes als 'Don Corleone Haene en de Bende van de Wetstraat', 'Rats' (naar de succesmusical 'Cats'), 'Toen baarde de paus een meisje', 'Les Désirables' (als parodie op 'Les Misérables') en 'Alla, Vader ligt op sterven' zijn 78ste stuk! Vlaams-nationalistische banvloeken haalde hij zich op het nekvel als theatermaker van een satirisch stuk over het lijkenrtransport van Cyriel Verschaeve (de zogenaamde Operatie Brevier). Ons eigenste Volksbelang kon zich de voorbije decennia vaak verlustigen in Bert Verhoyes bijdragen.

De avonturen van God

Hoofdpersonage van 'Toen God spitte en Allah spon', Verhoyes eerste roman, is Fabian, een alter ego van Verhoye, journalist van "een van oorsprong vrijzinnige krant" (...). Fabian noemt zichzelf geen schrijver, "later misschien als ik gepensioneerd ben". Wie twijfelt aan het evenbeeld: de hem steeds vergezellende bobtails, zijn sessiel, het Antwerps Schipperskwartier, zijn werk op de krant ("met een Limburgse hoofdredacteur die nog trager dacht dan hij sprak").

Fabian ("die nog tot de generatie journalisten behoort die nieuwsgierigheid hoog in het vaandel draagt") gaat in op een uitnodiging van God die in de ruïnen onder Antwerpen (!) een vergadering beleggt van alle goden, met als enig agendapunt de toestand in de wereld. Ze komen allemaal opdagen, de goden: God, Jezus, Allah, Mohammed, Zeus, Jahweh, Jehova, Thor, Mormon, Apollo, Neptunus, Irene, Mars, Eros, Ate, Erato ("kortom, het hele zootje") en zelfs de Dalai Lama ("op goddelijk gebied een twijfelgeval").

God en Allah hebben het plan bedacht om de eenheid in de wereld te herstellen en de stervelingen mores te leren. Wie binnen de zes maanden de meeste martelaren kan rekruteren krijgt de titel van krachtigste god. In de volgende hoofdstukjes (het zijn er in totaal 34) beschrijft Verhoye op zijn onweerstaanbare wijze niet alleen wat die goden uitspoken, hun entourage en hun manier om aan martelaren te komen. Bijtende commentaar op hun levenswijze, leer en gelovigen ontbreekt niet. Zelfs Satan krijgt een rol toebedeeld: die van beëdigd deurwaarder ("om de objectiviteit te garanderen"). Jezus verplaatst zich in een Landrover en kan uiteraard het lonken (en wat meer dan dat) naar Maria Magdalena niet laten. Jezus wil geen tweede keer op aarde martelaren ronspelen, maar God stelt hem gerust: via zijn inlichtingendienst OD (Opus Dei) benadert hij de vele landen om stiekem op de hoogte te blijven. Niet alleen prostituees ("die meestal zeer gelovig zijn") worden ingezet, ook de Colombiaanse drugsmafia en zelfs het katholiek onderwijs en de Guimardstraat. Allah rekent vooral op Bagdad, Saddam, de terroristen. Voorzichtigheidshalve vermijdt Verhoye

aanstootgevende vergelijkingen tussen God en Allah en beperkt hij zich tot b.v. "Want God had Latijn-wiskunde gevolgd, maar Allah kwam uit het technisch onderwijs. Hij wist meer van brommers en van wijven dan God, maar minder van aoristen, losse ablatieven, integralen, tangensen en cosinussen".

Geniale fabel

"Dit is de eerste roman van Verhoye" zegt de achterflap van het boek. Verhoye noemt zijn boek eerder een fabel, met alles wat een fabel kenmerkt: verzinsels, een moraliserende vertelling waarin hier geen dieren maar goden als handelende personen optreden. De allusies naar hedendaagse machthebbers, de politiek, de pers, de pers zijn legio: professor Vermeersch, België ("een surrealistisch land"), de hoofdcommissaris van de Antwerpse politie Lamine, de Antwerpse burgemeester ("die in zijn marcelleke het college voorziet"), George Van Cauwenberg, de stadsgids, de Wellnesskliniek van dokter Hoeyberghs, Osama Bin Laden ("die niet goed tegen de drukte kon", Nederland ("Het probleem met Nederland is dat ze er altijd van wanten weten als het op praten aankomt, maar doen is een andere zaak.

John RIJPENS

Bert Verhoye, Toen God spitte en Allah spon. Uitgeverij Vrijdag, Antwerpen, 2008; 138 blz.; 14,95 euro.

De rechtse afwijking van Oostenrijk

Verwonderlijk was het niet, de peilingen hadden een forse ruk naar rechts voorspeld. Maar dat het zo erg zou zijn, 29 % of 56 zetels (plus 28) voor beide geesteskinders van de pas verongelukte gouverneur Jörg Haider uit Karintië samen, nee, dat had de grote zwart-rode coalitie in Oostenrijk nooit verwacht. Met 108 zetels op 183 (verlies 26) kan ze wel doorgaan, maar de kloof tussen conservatieven (Oostenrijkse Volkspartij ÖVP) en socialisten (SPÖ) is zo breed geworden, dat we ronduit mogen gewagen van een aanslepende gezagscrisis.

Al tien jaar bijna waart een xenofob spook door Oostenrijk. In 2000 sloten zwarten (conservatieven) en blauwen (de FPÖ, de oorspronkelijke partij van Haider) een coalitie, die in 2002 vernieuwd werd, ondanks onvriendelijke waarschuwingen van de Europese Unie (waarvan Oostenrijk lid werd in 1995). Oostenrijk kampt met twee ernstige problemen: een onverwerkt oorlogsverleden, en een latente vreemdelingenhaat. De populist Haider, een politiek dier dat beter dan wie ook aanvoelt wat de kleine burger bekommert, heeft zich in de tussentijd omgeturnd tot een luis in de pels. Hij nam afscheid van de nationale politiek om zich volledig aan zijn landstreek Karintië te wijden. Hij stapte uit de Vrijheidspartij FPÖ, die te racistisch werd, maar richtte wel de BZÖ op (het Verbond voor de Toekomst van Oostenrijk), even nationalistisch rechts maar gladder en *salonfähiger*. En meteen na zijn besluit om terug te keren naar de nationale politiek, kreeg hij de wind in de zeilen. Met 11 % van de stemmen (en 18 % voor de FPÖ) appelleert Haider duidelijk aan een angstreflex, hoewel hij zich verre hield van openlijke provocaties. Die liet hij over aan zijn vroegere kompanen onder Heinz-Christian Strache. Nog maar nauwelijks werd de tendens van de verkiezingsuitslag duidelijk, of rechtse heethoofden vernielden al negentig moslimgraven in Traun, dichtbij Linz. Ze waren zelfs niet te beleefd om vooral joodse symbolen te gebruiken

om de graven te onteren. Strache zelf spreekt zich daar niet tegen uit. Hij heeft in het verleden al plechtigheden opgezet om SS-veteranen te herdenken, en hij is een voorstander van de legalisering van nazisymbolen. De sluipende aanvaarding van een onfris verleden, dat is de achterliggende gedachte.

In elk geval biedt deze verkiezingsuitslag weinig uitwegen. De voortzetting van de grote coalitie is er een van moetens, niet van willens. De conservatieven wezen meteen een alliantie met uiterst rechts af, maar dat kwam vooral voort uit hun ontredde. Ze vielen terug op een kwart van de stemmen, een nieuwe achteruitgang met 8 %. Ze zetten meteen Wilhelm Molterer af als partijvoorzitter, en kozen voor milieuminister Josef Pröll – die al direkt ook het vooruitzicht van een nieuw samengaan met de socialisten in de koelkast zette. De socialisten krijgen sowieso de taak van de regeringsvorming toegewezen, kanselier Alfred Gusenbauer kan niet anders dan de grootste partij daarmee belasten, en bood het ontslag van de regering aan president Fischer aan. Maar zelfs de optie met een derde partner, de Groenen (die ondanks twee zetels verlies Alexander Van der Bellen als leider behouden), biedt weinig uitzicht op vernieuwing. De vorige coalitie struikelde al over onoverbrugbare meningsverschillen om de economische crisis aan te pakken. En daar heeft uiterst rechts van geprofiteerd, Strache was er als de kippen bij om de Turkse gastarbeiders de zwarte piet toe te spelen: “Wenen mag geen Istanboel worden”, was zijn verkiezingslogan. En: “Ik beloof elke burger meer welvaart en meer sociale zekerheid – elke Oostenrijkse burger natuurlijk”. Eigen volk eerst, met andere woorden. Het moet volgens Strache ook gedaan zijn met de islamintimidatie in de scholen. “Laat onze jongens zonder schroom varkensvlees eten, en dat ze met hun fikken van onze meisjes afblijven”. Pittig detail: de meeste inwijkelingen van de tweede generatie, die zichzelf als Oostenrijker

beschouwen, hebben voor Strache gestemd. Morisco's.

Dodelijk ongeval

De zaak wordt nu bemoeilijkt door het plotse wegvallen van Jörg Haider. Na zijn dodelijk ongeval is er een vreemde leegte ontstaan – zelfs zijn grootste politieke tegenstanders, zoals Van der Bellen, gaven ruitertlijk toe dat hij een ingenieur en onderlegd politicus was. En niet te beroerd om af en toe een bocht van 180 graden te maken, bv. over Europees lidmaatschap. Er kwamen in Klagenfurt liefst 30.000 rouwenden opdagen. (Het viel me trouwens op, omdat ik toevalig in Kopenhagen was, hoe breed de Deense en Zweedse kranten de begrafenis uitsmeerden – ook daar heerst een onderhuidse, atavistische reflex). Haider's opvolging is niet verzekerd, eenheid tussen FPÖ en BZÖ ligt niet in het verschiet, de kans op versplintering en dus radicalisering is niet ondenkbeeldig. Voor Strache ligt die weg als vanzelf open.

Nieuwe Haider

Hijzelf houdt bij hoog en bij laag vol dat hij geen regeringsdeelname nastreeft, en nog minder een samensmelting met Haider's BZÖ – het zou hem ook mediageniek slecht bekomen, want hij staat bekend als de nieuwe Haider “maar zonder diens charisma en zonder diens verstand”. Wat dan wel? Een minderheidsregering is Strache niet geneigd te steunen, zeker niet als weldra de socialistische voorman Werner Faymann kanselier zou worden. Strache verglijdt zo langzaam van populisme naar poujadisme. Want de conservatieven legt hij nu al een pad in de korf. “Als ik meedoe, komt er een volksraadpleging over de Europese Unie en het Verdrag van Lissabon”, stelt hij. Dat kunnen ze in Brussel missen als kiespijn, zeker nu het een publiek geheim is dat het afwijzingsfront in Ierland gefinancierd werd door CIA-geld.

Lukas de Vos

Cri de Coeur

Vorig jaar verscheen van de hand van Paul Schrevers Een kreet van geluk in de woestijn, met als ondertitel: Over de religieuze gevoelens van een kerkelijk ongelovige. Het boek lag al een tijdje bij een stapel ongelezen publicaties die mij hebben geholpen bij het doorspartelen van een in vele opzichten nare Belgische zomer. Mijmeren heeft heilzame gevolgen, echt waar!

Schrevers' beschouwingen zijn inderdaad inspirerend, ook al zijn zij geen simpele strandlectuur. Het centrale thema in het werk, religiositeit, is vanaf het laatste decennium van de vorige eeuw ook bij niet-kerkelijke en vrijzinnige auteurs sterk in de belangstelling gekomen. In ons eigen Vlaanderen hebben vooral Leo Apostel, Jaap Kruithof, Hubert Dethier, Rik Pinxten, Ulrich Libbrecht, e.a. er de filosofische basis voor gelegd.

Thans brengt Paul Schrevers een indringende mijmering over zijn religieuze beleving als vrijmetselaar. De auteur gaat ervan uit, dat religiositeit niet perse gebonden hoeft te zijn aan godsdiensten of kerken. Ook een atheïst kan door religieuze gevoelens worden beroerd: bij het aanschouwen van de natuur, het beluisteren van muziek, de dialoog met andere mensen...

Geloven zonder god

Er zijn volgens Schrevers in essentie drie belangrijke ervaringen die aan de basis liggen van het verschijnsel religiositeit: de existentiële angst, de fundamentele eenzaamheid van de mens en zijn verlangen naar troost. Sommigen vinden hierop alleen antwoord in het geloof in een godsfiguur, anderen in filosofische bespiegelingen en nog anderen in esthetische of religieuze gevoelens. De auteur rekent zich vooral bij deze laatste groep en poneert dat men geen god of godsdienst nodig heeft om religieuze gevoelens te kunnen duiden. De mens heeft een blijkbaar vanouds behoefte aan religiositeit en spiritualiteit die gericht is op verbondenheid, geborgenheid en sociaal contact. Het is van groot belang dat hij, ook in onze hedendaagse versplinterde wereld, deze gevoelens kan beleven.

De auteur ziet religie als een universeel cultureel verschijnsel en een essentieel gegeven van de menselijke natuur, als

het historische of universele fenomeen dat verscheidene godsdiensten, wetenschap, literatuur, muziek, plastische kunsten en de grote morele principes van de beschaving omvat. Het gegeven dat de mens zich kan betrekken tot wat hem zuiver empirisch overstijgt, heeft tot gevolg dat hij ook een symbolische taal heeft ontwikkeld, zoals dit onder andere het geval is in de religie en de kunst. Vandaar dat hij de mens niet alleen definieert als een "homo religiosus", maar ook als een wezen dat symbolen vormt en interpreteert.

De natuur ontheiligd

In navolging van Jaap Kruithof (*De mens aan de grens*, 1990) ziet Schrevers hoe in onze postmoderne westerse samenleving het sacrale wordt gedesaracaliseerd, de natuur ontheiligd en het antropocentrisme tot norm wordt verheven. Vandaar de noodzaak aan nieuwe vormen van religiositeit, aangezien de huidige godsdiensten er niet in slagen om het religieuze écht te herwaarderen.

Het werk van Paul Schrevers is geenszins opgevat als een louter academisch traktaat, het bevat ook een narratieve en dialogische dimensie. Het is in de eerste plaats een getuigenis van de wijze waarop hij als individu binnen zijn eigen levenservaring tot een duiding komt van zijn religieuze ervaringen. Het is zonder meer duidelijk dat hij -als atheïst- de zin en de richting van zijn bestaan niet ontvangt van een transcendente god. Hij zoekt ze vanuit zijn religieus beleven ligt in het zoeken en niet in het ontvangen. Zij gaat uit van een authentieke existentiële onrust en niet vanuit een onvoorwaardelijke overgave aan een geopenbaarde waarheid. Hij vertrekt dus niet vanuit de onwrikbare overtuigingen van een 'geloof', maar ervaart wel de noodzaak om aan dit leven een betekenis en een zin

te geven.

Paul Schrevers is er in dit boek op een originele en oprechte wijze in geslaagd zijn eigen ervaringen en overtuigingen te verduidelijken en te toetsen aan de filosofische literatuur. Zijn boek kan voor de geïnteresseerden een waardevolle handleiding zijn op hun eigen zoektocht naar zichzelf. Toch zie ik ook enkele tekortkomingen. Een eerste opmerking betreft de vele citaten uit de filosofische literatuur: soms krijg ik hierbij de indruk, dat die te veel als bewijs van de belezenheid van de auteur en te weinig als feitelijk denkproces worden gehanteerd. Dat bemoeilijkt naar mijn gevoel het lezen eerder dan het stimuleert. Maar bovenal betreurt ik in het boek het gemis aan maatschappelijke betrokkenheid van de religiositeit die Schrevers vooropstelt. In tegenstelling tot Kruithof verwerpt Schrevers zowaar de koppeling tussen vernieuwde religiositeit en een uitgesproken maatschappijvisie. Ik kan de auteur bijtreden in zijn weigering om Kruithof te volgen in diens verdediging van het socialistisch samenlevingsmodel, maar ik zie evenwel geen reden om religiositeit helemaal los te weken uit de maatschappelijke samenhang, temeer daar Schrevers wel degelijk een pleitbezorger is voor de sociaal-humanistische dimensie van de vernieuwde religiositeit. Zelf ben ik van mening, dat er in een liberale levensvisie veel aanknopingspunten te vinden zijn voor de ideeën die Paul Schrevers aanvoert. Hij had m.i. alleszins hiernaar kunnen verwijzen in het hoofdstuk waarin hij de verlichtingsideeën bespreekt. Immers, is het filosofisch liberalisme, dat eveneens zijn wortels heeft in de Aufklärung, niet evenzeer doordrongen van de grondbeginselen van vrijheid, verdraagzaamheid en verantwoordelijkheid die Paul Schrevers in zijn betoog zo hoog in het vaandel voert?

Paul Schrevers, Een kreet van geluk in de woestijn. Uitg. VUB Press 2007; 326 blz.